

Titel: Udrag fra Journalen NB14

Citation: "Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K22", i *Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K22*, udg. af Niels Jørgen Cappelørn; Joakim Garff; Johnny Kondrup; Alastair McKinnon, Søren Kierkegaard Forskningscenteret 2005 . Onlineudgave fra Søren Kierkegaards Skrifter: <https://tekster.kb.dk/text/sks-nb14-kom-shoot-nb14-702.pdf> (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Søren Kierkegaards Skrifter, Bd. K22

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.
[Læs CC0-erklæringen](#)

◀ **Berlingske Tidende udbasuner ... fineste Vendinger.**◀ : H.C. Ørsteds bog fik en særlig opmærksomhed i *Berlingske Tidende* (416m,2), hvilket fremgår af følgende litteraturnotits, der dannede optakt til den senere anmeldelse: »Paa et i disse Dage udkommet Skrift: *Aanden i Naturen*, af Danmarks berømte Videnskabsmand, Physikeren *H.C. Ørsted*, tillade vi os foreløbig at henlede Opmærksomheden, da vi i dette see et Værk af høj Betydning« (*Berlingske Tidende*, 1849, nr. 303, 22. dec.). En lille uges tid efter følger selve anmeldelsen, som SK især hentyder til og frit citerer fra: »*Aanden i Naturen. Almeenfattelige Bidrag til at belyse Naturens aandelige Indhold, af H.C. Ørsted. Forlagt af A.F. Høst.* / Hvad der bør være det sande Maal for enhver Videnskab: at yde som sin sidste Frugt stedse fyldigere Bidrag til en reen Verdens- og Livsanskuelse, har dette Værk af Naturvidenskabens store Heros saa omfattende godtgjort, at selv de strengeste Fordringer her maae blive tilfredsstillende. I en saa skjøn Form, at Forfatteren selv paa de polemiske Steder i Bogen, hvor feilagtige Naturbetragtninger gjendrives, vedligeholder en elskelig Urbanitets fineste Vendinger, underkastes Naturen en saa gedigen Undersøgelse, at Tanken Intet synes at kunne forlange mere, gjøres Universets inderste Love til Gjenstand for en saa omhyggelig og af stille Kjærlighed besjælet Granskning, at Hjertet uvilkaarligen gribes, og Naturen med alle dens synlige Aabenbarelser viser sig som en stor, en mægtig Parabel, der vel selv har Virkelighedens sandselige Præg, men tillige er det lette gjennemsigtige Slør, hvorigjennem Guds Rige og Universets evige Ideer aabenbare deres objective Sandhed. Paa vor Tid, hvor Videnskab og Tro kastes imod hinanden, og de er mange, som kalde disses indbyrdes Forsoning en Paradox, et Problem, som man maa ængstes for at løse, har denne Bog en stor Betydning. / Dem – for hvem Troen, uagtet de urgere den *absolut*, synes at være saa svag og spædlemmet, at de ikke for Alt i Verden ville Taale, at den kommer for nær i Berøring med Videnskaben, paa det at ikke [for ikke at] Troen ved hiins grove Behandling skal gaae i Stykker, endog [selv ikke om] Videnskaben med Beskedenhed erklærer, at dens Hensigt kun er den, at staae i den christelige Troes Tjenste, at arbeide til dens Forherligelse, at rense og luttre den for alle den menneskelige Overtroes Tilsætninger, at lægge den i Videnskabens kritiske Flamme, paa det at det Endelige og Menneskelige maa forbrændes og den guddommelige Sandheds pure Guld maa blive tilbage – og dem – for hvem Naturvidenskabens ikke har større Betydning, end at de kunne paastaae, at den, naar den stilles i Rapport til Troen, nødvendigvis enten vil føre til Materialisme eller Rationalisme med deres Conseqvenser, og derfor ansee Naturvidenskabens for en vild Løve, der dog skal holdes i Lænker af et Barn, saa at den midt i dens vælige [kraftfyldte] Frihedstendens maa love ikke at røre eller røkke de barnlige Forestillinger, som den hellige Skrift indeholder om Naturphænomenerne, ikke maa være saa dristig at nægte, at Gud har skabt Solen, Maanen og alle Stjerner vældige i Størrelse og uendelige i Tal paa den fjerde Dag blot for at lyse for vor lille spæde Jord, ikke maa vove at paastaae, at Solen staaer, medens Jorden dreier sig – thi den Guds Mand Josva bød jo Solen at staae stille i Gibeon – see dem ville vi give Bogen om 'Aanden i Naturen' at læse, paa det at de af Ørsted maa lære, at den sande Naturvidenskab dog til Slutningen staaer i Guds Riges Tjeneste, maae fatte Nødvendigheden af til Gavn for Humanitetens Udvikling at tage en liden Deel af deres absolute Tro og offere den paa Videnskabens Altre; thi ogsaa Videnskaben trænger fra første til sidste Instans, i sine mindste Domme og Slutninger til Tro i dennes meest prægnante Betydning. Men dem endelig, som overvældede af Livets mange Trivialiteter, have travlt med megen Anretning af politiske og verdslige Sager, minder denne Bog smukt om det ene Fornødne, og byder dem dog stundom i Stilhed at sætte sig ved Naturens Fødder og høre lidt om Guds Rige i Universet. / Vi skulle ikke forsøge paa ved et af sin Sammenhæng udrevet Stykke af Bogen at give et mangelfuldt Begreb om Bogens Betydning, saa meget mindre som Bogen uagtet sin almeenfattelige Fremstilling dog for det Meste naer sine Resultater gennem stringente logiske Slutninger, der ikke saaledes ved et løsrevet Citat kunne overskjæres midt i deres fortløbende Udvikling; vi skulle derfor ikkun [kun] henvise til Bogen selv, der er at ansee for en af de meest fortjenstfulde Gaver til den danske Literatur af Forfatteren. Den tyske Literatur eier, som bekjendt, i Alexander Humboldts Kosmos et Analogon [paralleleksempel] til denne Bog af Ørsted med samme Formaal: ved en aandrig Opfattelse af Naturen at give Bidrag til en renere Verdensanskuelse; vi behøve neppe at tilføie at begge disse Bøger, uagtet Ligheden i deres Formaal, dog ere uendelig forskellige i de Veie, ad hvilke de naae dertil« (*Berlingske Tidende*, 1849, nr. 306, 28. dec.). – **udbasuner:** el. udbasunerer, forkynder på en højroestet måde, skamroser. – **Ørsted:** Hans Christian Ørsted (1777-1851), da. fysiker, fra 1806 ekstraordinær og fra 1817 ordinær prof. i fysik ved Københavns Universitet, hvis rektor han var i 1825-26, 1840-41 og 1850-51, fra 1829 rektor for Polyteknisk Lærestanstalt. Han samlede en del af sine filosofiske afhandlinger, taler og dialoger i *Aanden i Naturen*, bd. 1-2 (bd. 1 med undertitlen: *Almeenfattelige Bidrag til at belyse Naturens aandelige Indhold*), Kbh. 1850, ktl. 945; værket blev annonceret som udkommet i *Adresseavisen*, 1849, nr. 297, 18.dec.

I trykt udgave: Bind 22 side 415 linje 30